

Cecilia von Sydow

Kommunstyrelsen

Svar på remiss ”Lite mer lika” – översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting

Ärende

Danderyds kommun har givits möjlighet att inkomma med yttrande över slutbetänkandet ”Lite mer lika” – översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74).

Förslaget ”Lite mer lika” innebär en förstärkt fördelningsprofil till förmån för svag socioekonomi, gles bebyggelse och liten befolkning. En miljard föreslås ytterligare omfördelas för både kommuner och landsting. Idag omfördelas 33 miljarder för kommunerna och 7 miljarder för landstingen.

Danderyds kommuns grundläggande inställning till ett mellankommunalt utjämningsystem är att det innebär åsidosättande av den kommunala beskattningsrätten och de bärande principerna för den kommunala självstyrelsen. I kommunens yttrande framhålls att förslaget i betänkandet saknar helhetstänk när det gäller utvärdering och förslag på förändringar i inkomst- och kostnadsutjämnningen. Systemet är fortfarande komplext och svårt att överblicka. Strukturella förändringar i systemet försvårar bedömning av de ekonomiska effekterna. Eftersläpningseffekter, inaktuella data samt övergångslösningar bidrar till modellens ofullständighet.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att till finansdepartementet avge yttrande, daterat 2019-02-28, som svar på remissen ”Lite mer lika” – översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting.

Bakgrund

Danderyds kommun har vid ett flertal tillfällen yttrat sig över förslag till förändringar i det kommunala utjämningsystemet. Till de senaste remissvaren hör Förslag till ändring i inkomstutjämnningen, feb 2015 (dnr KS 2012/0321) respektive betänkandet Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämnningen, aug 2011 (dnr KS 2011/0176). Den bärande principen i Danderyds remissvar har varit att en inomkommunal utjämnning åsidosätter den kommunala beskattningsrätten

Cecilia von Sydow

och de bärande principerna för kommunalt självstyre. Danderyds kommun har pekat på att modellen är komplex och svårigenomtränglig och att förändringarna under årens lopp inneburit ständiga övergångslösningar vilka bidragit till försämrad överblickbarhet. Ska en modell finnas måste den vara långsiktigt hållbar samt skapa incitament för tillväxt ur ett både nationellt och regionalt perspektiv.

Danderyds kommun har givits möjlighet att inkomma med yttrande över slutbetänkande, Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74). I direktiven framgår att översynen ska överväga om nuvarande system fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av det föreslå förändringar beträffande delmodellerna. Eventuella förändringar föreslås genomföras år 2020. Remissvar ska vara Finansdepartementet tillhanda senast 17 maj 2019.

Kommunledningskontorets utredning

Den kommunalekonomiska utjämnningen omfattar inkomstutjämnning, kostnadsutjämnning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag/-avgift. Systemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att tillhandahålla service oberoende av opåverkbara, strukturella förhållanden. Systemet ska inte utjämna för skillnader i ambitionsnivå eller effektivitet. Kostnadsutjämnningen är solidariskt finansierad inom kommunsektorn.

Förslaget

Förslaget ”Lite mer lika” innebär en förstärkt fördelningsprofil. En miljard föreslås ytterligare omfördelas för både kommuner och landsting. I kostnadsutjämnningen för kommunerna omfördelas idag 33 miljarder brutto (summa delmodeller) och 7,4 miljarder netto (avgifter och bidrag summeras per kommun). Dessa föreslås öka till 8,4 miljarder. Motsvarande omfördelning för landstingen är 7 miljarder brutto och 2,2 miljarder netto, vilka föreslås öka till 2,9 miljarder. Förslaget förstärker nuvarande profil genom att omfördelning från kommuner med i genomsnitt stark socioekonomi, tät bebyggelse och stor befolkning till kommuner med svag socioekonomi, gles bebyggelse och liten befolkning. Idag är 122 kommuner nettobetalarare och i förslaget 102 kommuner.

Ekonomisk effekt för Danderyd

Danderyds kommun betalade år 2018 cirka 800 mnkr i inkomstutjämnning, vilket motsvarar 35% av kommunens skatteintäkter om 2 300 mnkr. I kostnadsutjämnningen erhåller kommunen cirka 200 mnkr samt betalar cirka 30 mnkr i LSS-utjämnningen.

I förslaget till förändringar i kostnadsutjämnning erhåller kommunen 6 677 kr per invånare vilket är en ökning med 498 kr per invånare (cirka 33 000). Det

Cecilia von Sydow

innebär en total ökning om cirka 16 mnkr. Förslaget innebär för delmodellerna följande:

Förskola 980 kr/inv. (+ 262); Grundskola 4 459 kr/inv. (-20); Gymnasium 233 kr/inv. (-19); KomVux -287 (ny delmodell); IFO -2275 kr/inv. (-169); Äldreomsorg 1240 kr/inv. (+56); Kollektivtrafik 516 kr/inv. (-10); Barn o unga m utländsk bakgrund +137 (delmodellen utgår); Befolkningsförändring -58 kr/inv. (+113); Lön 1922 kr/inv. (+441).

De huvudsakliga förklaringarna till varför Danderyds kommun betalar alternativt erhåller i kostnadsutjämnningen är demografi (antal individer i olika åldersgrupper), produktionsvillkor (löner och geografi) samt socioekonomiska faktorer.

Förslag till yttrande

Nedan följer en sammanfattning av det yttrande Danderyds kommun överlämnar till finansdepartementet.

Sammanfattning

I yttrandet framgår den grundläggande inställning Danderyds kommun har till ett mellankommunalt utjämningsystem. Den baseras på tanken att systemet innebär åsidosättande av den kommunala beskattningsrätten och de bärande principerna för den kommunala självstyrelsen.

Det saknas ett helhetstänk när det gäller utvärdering och förslag på förändringar i inkomst- och kostnadsutjämnningen. Faktorer som socioekonomisk hänsyn finns idag både i utjämningsystemet och via statsbidrag.

Systemet är fortfarande komplext och svårt att överblicka på grund av eftersläpningseffekter, inaktuella data samt övergångslösningar. Strukturella förändringar i systemet försvårar bedömning av de ekonomiska effekterna.

Slutligen kan konstateras att det saknas en utvärdering om de förändringar som över tid föreslagits i utjämningsystemet har gett de ekonomiska effekter och bidragit till önskvärda prioriteringar hos kommuner och landsting.

Åsa Heribertson
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Cecilia von Sydow

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Svar på remiss ”Lite mera lika” – översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting
2. Bilaga: Yttrande ställt till finansdepartementet daterat 2019-02-28
3. Betänkande av Kostnadsutredningen Lite mer lika. SOU 2018:74
4. Remissmissiv SOU 2018:74

Expedieras

Finansdepartementet (yttrande)